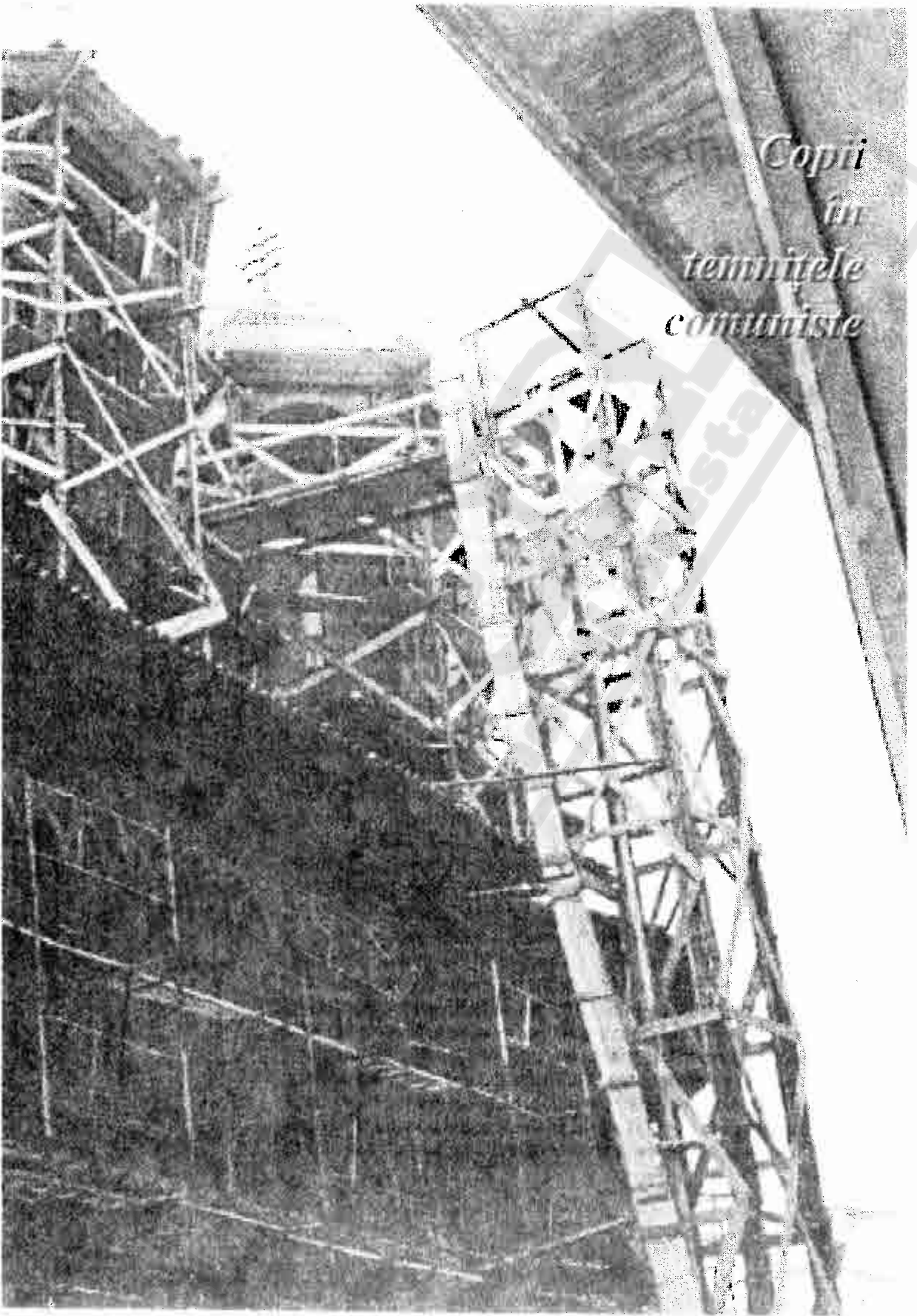

*Copii
în
temnițele
comuniste*

INGRID POPA-FOTINO

Am trecut prin iadul „disidentului comunist“ Tito

Am fugit din România în august 1948, când aveam 8 ani. Trupele sovietice ocupaseră deja țara de câțiva ani. Îmi amintesc de soldați în uniformă străină care umpleau străzile noastre și care vorbeau o limbă care mi se părea respingătoare. Ne-au alungat din apartamentul nostru, ca și pe bătrâna doamnă la care mă jucam uneori și care plângea, fiindcă nu știa unde să se ducă. Îmi amintesc de teroarea răspândită de mașina neagră a poliției, de paralizia din casă când suna telefonul și nimeni nu îndrăznea să răspundă. Îmi amintesc de o călătorie de afaceri a tatălui meu: mama ne pune să ne rugăm, cu o lumânare aprinsă în fața icoanei din camera sa, ca să se întoarcă cât mai repede. Prietena mea cea mai bună, care avea nouă ani, m-a încredințat că nu era în călătorie, ci la închisoare.

În sfârșit, tatăl meu s-a întors acasă. După câțiva timp am plecat în „excursie“ pe Dunăre; așa ni s-a spus nouă, copiilor, că mergem în „excursie“; în barcă erau: părinții mei, sora mea mai mică care avea trei ani și cu mine, împreună cu o familie cu doi băieți cam de vârsta mea și Dl. și Dna. Besi. Dar în loc să ne întoarcem pe malul românesc am acostat pe malul iugoslav. Nu știam ce se întâmplă, dar îmi amintesc că am privit spre partea română cu o nostalgie de nedescris, întrebându-mă dacă voi mai revedea vreodată țara mea.

De atunci, am auzit-o de multe ori pe mama povestind amănunțele fugii noastre: părinții mei plățiseră pe proprietarul șalupei pentru a ne trece Dunărea de la Băile Herculane până în Iugoslavia. În ziua convenită a venit însă fratele lui în locul său, un german, comunist convins. După o oprire pentru masă, a refuzat să ne debarce în Iugoslavia cum ne înțeleserăm și se îndreptă spre Băile Herculane, când cei doi sau trei mateloți care îl ajutau să conducă au înțeles intenția noastră și au decis să fugă și ei. Se luptă cu căpitanul, dar acesta era atât de

Ingrid Popa-Fotino

Copii în temnițele comuniste

Copii în temnițele comuniste

Copii în temnițele comuniste

puternic încât nu reușiră să-l învingă. Atunci au tăiat cablul eliberând cârma și, dusă de curenți, șalupa a atins malul iugoslav. Între timp, o barcă cu motor a grănicerilor români s-a lansat în urmărirea noastră, fără să reușească să ne prindă la timp. Am aflat mult mai târziu că, în urma evadării noastre, orice excursie pe Dunăre a fost interzisă.

După ce am debarcat de partea iugoslavă am așteptat ca gărzile iugoslave să iasă în întâmpinarea noastră. Am fost duși cu un vas până la Belgrad, apoi, cu trenul, până în împrejurimile unui sat numit Kovacita. Îmi amintesc de un zid mare, gros, care înconjura o curte de pământ în mijlocul căreia se găsea o clădire cenușie, cu un aspect deteriorat. Mama mi-a spus că este un hotel, dar eu văzusem hoteluri iar aceasta nu semăna cu nimic. Când am pătruns înăuntru am observat în șemi-obscuritate o scară și grilaje. Am fost duși în stângă scării, într-o mică cameră goală cu zidurile cenușii, cu o lucarnă la înălțime, cu bare de fier, care lăsa să pătrundă lumina zilei. Pe jos erau paie. O poartă grea s-a închis în urma noastră.

Aici am petrecut lunile care au urmat. Celula noastră era destinată femeilor și copiilor. Eram poate o duzină, poate ceva mai mulți. În afara familiei cu care fugiserăm și de dna Besi, mai erau doi alți copii care au venit mai târziu: un băiat de nouă ani al cărui nume nu mi-l mai amintesc și un băiat de șapte ani: Puiu Surducă, al cărui tată era un preot ortodox, închis în aceeași închisoare. Printre adulții de care-mi amintesc era mama lui Puiu, două tinere țărănci care fugiseră împreună cu logodnicii lor și pe care preoții închiși cu noi i-au căsătorit în curtea închisorii, Dna Petrescu și o femeie tânără numită Yvonne Băleanu, sosită cu mama sa bătrână și suferindă. Când Yvonne a cerut căpitanului închisorii îngrijire medicală pentru mama sa, acesta a întins mâna spre lucarnă și a spus: „Cimitirul este de partea cealaltă a drumului”.

Yvonne fugise cu micul ei câine, pe care gărzile se amuzară să-l arunce în groapa closetelor. Această groapă avea aproape mărimea unui garaj pentru două mașini. Era coșmarul meu, fiindcă mi-era frică să nu cad în ea. De altfel întreg sistemul sanitar era un coșmar, deoarece era o revărsare de urină care inunda culoarul până la ușa celei noastre. Mai mult, practic nu aveam apă să ne spălăm. Un grup de câțiva prizonieri aducea apa din sat în găleți grele de metal. Această apă potabilă era obținută, iarna mai ales, cu prețul unui efort prea penibil ca să o folosim la spălat: revăd în minte degetele tatălui meu, roșii și umflați în frigul teribil al acelor regiuni, strângând ansa înghețată care lăsa o urmă albă în școbitura mâinii sale

goale, acolo unde ea întrerupea circulația.

Bărbații erau închiși la primul etaj. Erau și mai înghesuți decât noi și unul dintre ei, Naum Neagoe, îmi povestea râzând că atunci când dormeau erau înghesuți unii în alții ca sardelele, în așa fel că dacă unul vroia să se întoarcă, toți trebuiau să se întoarcă în același timp. Tatăl meu era printre ei. Ne vedeam la orele de masă, când ni se permitea să ieșim în curte. Mâncam în picioare sau așezați pe pământ. Dimineata ni se dădea o ceașcă de cafea de cicoare și o bucată de pâine, care trebuia să țină toată ziua. Îmi aduc aminte de un coltuc de pâine cu diametrul aproximativ cât o palmă și jumătate a unui adult. Era tăiat în nouă părți riguros egale, atât cât era posibil, de către un prizonier, care măsură circumferința cu o sfoară. În timp ce ceilalți îl supravegheau cu atenție. La prânz și seara gamela noastră era umplută cu o supă de orz sau de mazăre. Cea de orz era hrănitoare; cele de mazăre constau dintr-un lichid transparent cu circa șapte boabe de mazăre, conținând fiecare o gănganie pe care o îndepărtam cu grijă înainte de a mânca pielea mazărei.

Ne era foame tot timpul. Era un zvon că vom avea poate ouă de Crăciun, dar n-a fost nimic. Când mama a întrebat gardienii, dacă putem să mergem în pădure să tăiem un pom de Crăciun, au râs. Atunci, am atârnat o cuvertură verde de zid și am cântat cântecele pe care părintele Surducan ne învățase. Au fost sărbători lugubre, fiindcă nu știam de ce ne găseam acolo (nici un proces, nici o explicație, nici un contact cu exteriorul), nu știam când, dacă vreodată, ne vor lăsa să plecăm. M-am scufundat într-o depresiune profundă.

În iarna aceea, a avut loc un eveniment deosebit: doi preoți care erau împreună cu noi în închisoare, ca și un al treilea bărbat, reușiră să evadeze. Săptămâni și luni după aceea întrebam pe cei veniți din alte închisori, românești sau iugoslave, dacă întâlniseră pe cei doi preoți – Vasile Leu și Florian Gâldău – dar nimeni nu-i văzuse. Speram ca aceasta să însemne că ei ajunseseră în lumea liberă (Părintele Gâldău trăiește acum la New York; părintele Leu ar fi fost răpit la Viena și readus în România).

Puțin timp după Crăciun, într-o noapte de mare ger, am fost duși la gară. Cum fugiserăm în haine de vară, ni s-au împărțit îmbrăcăminte de iarnă de proveniență americană. Din păcate nu era încălziminte pe măsura mea și cei pe care i-am purtat până la sfârșit erau prea mici, mărinind durerea degerăturilor. Îmi amintesc de Comandorul Petru, mare și jovial, care m-a luat în brațele sale și mi-a încălzit mâinile și picioarele în

Părinții lui Ingeid, ajunși în Franța după ce au reușit să scape din iadul comunist al lui Tito. Fotografii după primirea lor pasapoart francezesc

vagonul de marfă care ne-a transportat până la Zrenjanin. Într-un loc care nu se mai numea „închisoare”, ci „câmp de concentrare”. Era mai vast, mai puțin întunecat și fără bare de fier. Curtea nu era înconjurată de un zid, ci de sârmă ghimpată, așa cum am văzut de curând la Dachau. Aici, dacă te îmbolnăveai, exista speranța să fii dus la spital. Astfel, în urma unei crize de apendicită am petrecut câteva zile în spitalul din Zrenjanin, însoțită de mama. Doctorii m-am găsit prea slăbită pentru a suporta o intervenție chirurgicală (eram închiși deja de un an) și m-au trimis înapoi în lagăr.

La Zrenjanin eram lăsați să ne petrecem zilele în curte, unde mă jucam cu Puiu și cu celălalt băiat de vârsta mea. În afară de sora mea, care împlinise acum 4 ani, mai era o fetiță de un an care ieșina adesea, nu știu de ce. Îmi lipsea mult școala. Ni s-au adus odată la Kovacica, cărți în limba sârbă, dar ne-au fost luate aproape imediat, se pare că de teamă să nu învățăm limba locală, ceea ce ne-ar fi facilitat chipurile fuga. La un moment dat la Zrenjanin, am avut hârtie cu care ne-am făcut cărți de joc și astfel am învățat să joc bridge și poker. Dar și aceste cărți ne-au fost luate. Mama a încercat să mă învețe oră și să conjug verbele. Mă concentram puternic, dar aveam adeseori amețeli și a trebuit să renunț la aceste exerciții. Regimul nostru continua să fie același: pâine, cafea, supă de orz și de mazăre. Un mare eveniment la Zrenjanin a fost permisiunea ce ni s-a dat, vara, ca să ieșim în oraș. Părinții mei și-au vândut bijuteriile pe care le aveam asupra noastră, inclusiv inelul și cerceii mei, și au cumpărat ouă, lapte, făină și cartofi. Nu voi uita niciodată după amiaza în care unul dintre

CARTE D'IDENT
SCOLAIRE

ANNEE 1952.. 1952

Signature de l'Elève :

Ingrid Paris
Né le 10 mai 1944
Domicile 2, rue Pas

Ingrid, imediat după ce a scăpat din lagărul titoist. Primul său act de identitate obținut în exil.

**Copii
în
temnițele
comuniste**

prizonieri a făcut un foc între două cărămizi, pe care își așezase gamela în care fierbeau mazărea, morcovii și ceapa pe care le cumpărase. S-a chinuit ore întregi să sufle în foc și să-și supravegheze supa, pentru a o înghiți apoi în cinci minute. Cinci minute urmate de luni întregi de reîntoarcere la vechiul regim de detenție, căci permisiunea de a ieși în sat a fost și ea de scurtă durată.

Ne petreceam zilele visând la o evadare. Într-o noapte am fost treziți de un foc de armă și un țipăt care a străpuns noaptea. Un gardian deschise ușa celulei noastre cu violență și, cu pistolul în mână ne-a ordonat să nu mișcăm. Am aflat mai târziu că un tânăr a încercat să evadeze, profitând de obscuritate pentru a escalada sârma ghimpată, dar gardienii l-au văzut și l-au împușcat. Nu cunosc numele său, după cum nu cunoșteam nici pe acelea a majorității celor ce fuseseră închiși împreună cu noi. Tatăl meu înscrisese toate aceste nume într-un carnet, dar când am fost perchezitionați la plecarea din Zrenjanin carnetul a fost confiscat. Totuși, îmi amintesc foarte bine de Luminița, care dormea lângă mine, de Mureșan, bărbatul pe care l-a luat în căsătorie mai târziu (trăiesc acum la Montreal), de doctorul Victor Brâncuș, care ne-a devenit un foarte bun prieten și de un bărbat de 30 de ani, atunci mare și slab, La Scala. Era de asemeni la Kovacița Banu Darvari și Petre Rosetti (pe care l-am regăsit mai târziu la Paris), ca și familia Breslavcev, fugită din Rusia prin România, cu mai mulți copii mai mici decât mine. Breslavcev—ii au fost foarte repede duși „la muncă” (Nu știu ce însemna asta exact. Am auzit vorbindu-se de mine de cărbuni. Orice ne părea preferabil închisorii).

**Copii
în
temnițele
comuniste**

**Copii
în
temnițele
comuniste**

MEMORIA

Foto 1: Ariane Popa mama lui Ingrid, imediat după ce a scăpat din ghearele comuniștilor titoiști
Foto 2: Ingrid (10 ani) și colega sa de temniță Alde (5 ani) fotografiate la Paris la puțin timp după ce au scăpat din mâinile asasinilor comuniști și au ales calea exilului

„La muncă“ este locul unde tatăl lor ar fi fost omorât. Mama și copiii au reușit să ajungă în lumea liberă. I-am revăzut la Paris, unde Hélène, fata cea mai mare, cu toată tragedia care-i marcase tânăra viață, devenise o elevă strălucită, foarte dotată pentru pictură. Dar cel mai bine îmi amintesc de Sandu și Ileana Economu. Ileana avea 15 ani. Adulții o admirau pentru frumusețea sa, și noi, copii, o iubeam pentru amabilitatea sa. Ne învăța cântece și dansa cu noi fredonând „Frumoasa Dunăre Albastră“. Fratele său Sandu avea 17 ani. Era tot timpul înfometat, cu mult mai mult decât noi; „Este vârsta“, spuneau doamnele. Sandu m-a învățat într-o zi șah, pasiunea lui. Era pe vremea când ne lăsa să jucăm și bridge. Îmi petreceam ore întregi uitându-mă cum joacă. Îl iubeam mult pe Sandu.

(Sandu, Ileana și părinții lor vor fi împușcați câteva luni mai târziu, în ianuarie 1950, la frontiera dintre Iugoslavia și Grecia).

Orele, zilele, lunile treceau. Grupuri de refugiați veneau și plecau, dar noi rămâneam acolo. Eram închise de un an și jumătate și aveam impresia că familia mea și cu mine deveniserăm parte integrantă din Zrenjanin, că eram stâlpii, că nu vom mai ieși niciodată. Rugăciunile zilnice pe care le spuneam cu mama îmi păreau lipsite de sens, deoarece simțeam că Dumnezeu nu va face nimic pentru a ne elibera. În fiecare seară, în curte, gardienii alinau adulții și făceau apelul. Fiecare la rândul său răspundea „prezent“. Apoi, eram închise pe timpul nopții. Uneori citeau numele celor ce urmau să fie duși în altă parte. Visul meu cel mai de preț era să aud numele noastre. Deși, soarta celor care erau duși nu era totdeauna de invidiat: puteau să fie duși la muncă, puteau fi

duși la o frontieră cu Occidentul pentru a fi eliberați, sau omorâți, sau puteau fi duși la frontiera cu România, unde, se spunea, gărzile iugoslave, ca și cele române, trăgeau asupra lor. Cei care reușeau să scape erau capturați, fie de către iugoslavi și îi reîntâneau în închisoare (unuia dintre ei îi albise subit părul) fie, ceea ce ne înspăimânta cel mai mult, de către soldații români, în care caz sfârșeau în închisoare în România. Așa, un preot catolic închis împreună cu noi s-a regăsit în închisoare în România cu un unchi al meu, Constantin Niculescu (care locuiește acum în Franța grație intervenției mătușii sale Elvira Popescu) și a putut astfel să dea vești despre noi familiei.

Erau aduși acum în lagărul nostru albanezi și bulgari, ca și un mare număr de unguri, printre care o fetiță de doisprezece ani cu care ne plăcea mult să ne jucăm. Mai era o unguroaică însărcinată și un cuplu tânăr de țărani despre care se spunea că sunt de origine italiană. Tânăra femeie era și ea însărcinată. Au fost duși la muncă. Am aflat mai târziu că a născut copilul și că au fost uciși toți trei la frontiera cu Italia.

Trecu un al doilea Crăciun.

Într-o noapte am fost sculați către orele două sau trei dimineața. Gărzile aveau veșnicile lor liste și citeau numele dintr-o grupă care trebuia dusă în afara lagărului. Nu eram bine deșteptată când am auzit numele noastre. A fost ca o lovitură căreia nu-i simți impactul, atât de subit și neașteptat este șocul. Ne-am sculat, ne-am luat cele câteva lucruri de îmbrăcăminte pe care le aveam și am mers cu toții, poate douăzeci de persoane, într-o sală mare unde am fost percheziționați. Cu această ocazie i s-a luat tatălui meu lista cu refugiații care trecuseră pe la Kovacița și Zrenjanin.

Am fost duși la Belgrad unde ne-am petrecut noaptea într-o închisoare lugubră cu celule întunecate și mici. Pe ziduri erau scrise nume și date, singurele urme de ființe umane care trecuseră pe acolo. M-am cutremurat gândindu-mă la soarta lor. M-am simțit ușurată plecând de acolo.

Am fost duși într-o regiune muntoasă la o fermă. Ni s-a spus că munții pe care-i vedeam în depărtare (la circa 15 km) sunt în Grecia, dar dacă ne îndepărtăm la mai mult de doi kilometri de fermă vom fi împușcați.

Ungurii, care făceau parte din grupul nostru, au fost duși la o altă fermă, inclusiv un cuplu tânăr, amândoi blonzi și zveji. Pe cât mi-o amintesc acum așa spune că femeia semăna cu Grace Kelly. Erau de asemeni patru unguroaice care erau în spital. Se spunea că se legaseră de niște gardieri și aveau astfel un tratament privilegiat (pentru noi un spital era un loc de lux:

Români din exil care nu au uitat România

Stând de vorbă cu autoarea textului alăturat și interesându-ne de cum a decurs viața domniei sale în exil, iată ce am aflat:

După trecerea în Grecia au stat 3 luni la Atena, apoi 2 luni la Berna în Elveția, trec apoi în Franța, la Paris, unde familia a primit azil politic; părinții își caută de lucru, dar nu găsesse, eu tonte că tatăl, Ervin-Apostol Popa, un renumit avocat din Galati, avea doctoratul în drept la Sarboara; copilul Ingrid însă își urmează școala la École Communale de la Rue de la Ville L'Éveque și la Lycée Molière (1950-1952), compensând cele 2 clase primare pe care un putuse să le facă cât timp fusese închisă în Iugoslavia.

La 19 aprilie 1952, familia, primind dreptul de emigrare, pleacă în Statele Unite, instalându-se în New York; tatăl a obținut o diplomă M. A. în „taxation and business administration” de la Universitatea Columbia și lucrează ca nezarar al unei mari societăți de textile; mama a obținut un post de profesoară de matematică la liceul francez din New York.

Copilul Ingrid urmează cursurile secundare la ucești liceu (1952-1958), luându-și bucuriile întru cu menținerea „Très bien”; în urma concurs al literelor franceze din întreaga lume, Concours Général, obține diploma de laureat în filosofie. La 7 aprilie 1958 obține cetățenia americană.

În perioada 1958-1972 urmează studii superioare la: B. A. Barnard College (1960), M. A. Columbia University (1963); Ph. D. în matematici, Courant Institute of Mathematical Sciences, New York University, N. Y. (1972).

Între timp, la 6 decembrie 1969, se căsătorește cu alt român exilat, Mircea Fotino, care emigrase din România în 1947, pe când era încă student, stabilindu-se în Cambridge, Massachusetts; sî spunem despre acesta ră e ustăzi un fizician de renume mondial în materie de energie atomică, contribuția sa fiind nelipsită din marile întreprinderi americane pe această temă (despre personalitatea sa vom mai vorbi). Din această căsătorie se vor naște 2 fetițe: Alina-Dominic (n. 28 ianuarie 1972) și Adriann-Rodica (13 mai 1977).

Urmăriindu-i activitatea profesională, aflăm că doamna Ingrid Papa-Fotino a predat matematici la liceul francez din New York (1966-1980); la Colorado School of Mines, Golden, C. O. (1990-1995), iar în prezent la Metropolitan State College of Denver.

În materie de cercetare științifică s-a preocupat în principal de condițiile atmosferice care conduc la givraj, un lucru extrem de important în securitatea zborurilor aeronavelor, publicând într-o serie de reviste de specialitate noi, cum este de pildă National Oceanic Atmospheric Administration.

mîncarea, paturile, cearceafurile...).

Familia Economu era împreună cu noi, ca și altă familie cu doi copii: un băiat de 11 ani, Vladimir, și sora sa mică. Sandu Economu nu mai avea răbdare. Nu se gîndea decât să evadeze și se foia în jurul podului, care era singura trecere pe deasupra râului Cerna Reka, a cărui buclă ne separa de Grecia.

Într-o seară, către sfîrșitul lui ianuarie 1950, gardienii au venit cu o listă de nume, pentru a-i conduce în Grecia. Pe această listă erau numele celor patru unguroaice, dar ele erau în spital. Sandu găsi prilejul să ceară ca familia lui să plece în locul unguroaicelor. Și tata vroia să plecăm cu acest grup. Era sub tensiune și fără răbdare. Mama ezita. I-a arătat lenjeria noastră, pe care o spălase și care era întinsă la uscat. Părinții lui Sandu se lăsară convinși, gîrzile acceptară să-i ia în locul celor patru unguroaice. Erau cu totul vre-o douăzeci care trebuiau să plece noaptea aceia. Gardienii i-au scos pe fereastră. În momentul când să calce pervazul unul dintre bărbați se întoarse spre tata și îl întrebă: „Ce credeți, domnule Popa, să plec sau nu?” A plecat.

Ne-am culcat visînd despre Grecia. Ne-am sculat gîndindu-ne că cei care au plecat trebuiau să mînce acum portocale și măsline și să respire aerul unei țări libere.

Cînd țaranii care lucrau la fermă sosiră în acea dimineată, ne-au spus că au fost chemați în timpul nopții să înmormînteze douăzeci de persoane. Cînd ne-au descris cum erau îmbrăcați nu am avut nici o îndoială că era vorba de grupul lui Sandu și Ileana. Am întrebat gardienii, care au ținut-o una și bună că grupa aceasta era în Grecia, negînd mărturia țaranilor. În fața insistenței noastre de a afla ce s-a întîmplat, gardienii sfîrșiră prin a admite că au fost uciși, explicînd că „încercaseră să fugă”. Dar „voi” sunteți cei care i-ați condus!” – Nu, ne-au răspuns. Dovada este că au ieșit toți pe fereastră. Au vrut să evadeze”.

Puțin mai târziu, alungiți pe paie, abrutizați de oboseală, aveam să descoperim unul dintre bărbații plecați în ajun. La început n-a vrut să vorbească, dar a sfîrșit prin a ne povesti totul. Astfel, după o bună bucată de mers, el fiindu-i frică de un deznodămînt nefast al expediției, a profitat de ocazie pentru a se rupe de grup, strecurîndu-se, și să revină la fermă. S-a orientat după stîlpii de telegraf.

A doua zi, personajii oficiale au venit la fermă pentru a conduce „în Grecia” pe tata și pe tatăl lui Vladimir, fără familiile lor. Tatăl meu, care este avocat (doctor și laureat al Facultății de Drept din Paris) a reușit să-i convingă, după mai multe ore

de argumente în sârbă (pe care nu o vorbea de-adevăratelea) să nu-i ducă. Puțin după aceasta am aflat că perechea ungară a fost dusă la cealaltă fermă și omorâți, probabil în locul lor.

În seara de 8 februarie 1950 au venit să ne ia, familia noastră, familia lui Vladimir și cinci alții. Eram cu toții 13. Gardienii ne-au spus să ieșim pe fereastră, dar am refuzat: am ieșit pe ușa principală. Inutilitatea gestului mă frapează și acum. Câți știu ce s-a petrecut în aceste părți ale lumii?

Am mers toată noaptea. Vremea devenise geroasă. Un strat de gheață se formase deasupra noroiului și scârțâia sub pașii noștri. Era greu de înaintat. Din timp în timp gardienii trăgeau focuri de revolver în tenebre „ca să alunge lupii”. Vladimir și cu mine încercam să ne convingem că noi nu vom fi omorâți, din cauza faptelor bune pe care le făcusem, ca de exemplu înmormântarea unei păsări moarte pe care o găsisem odinioară în România. Nu mă simțeam deloc gata să mor, chiar dacă, în altă lume, i-am fi regăsit pe Sandu și pe Ileana. Ne făceam planuri, Vladimir și cu mine, să comunicăm cu ei prin spiritism, inspirându-ne din ceea ce auzisem de la oamenii mari.

Uneori, un camion trecea nu departe de noi. Gardienii ne obligaseră să scoatem de pe noi tot ce era alb (de exemplu, boneta mea) și să ne întindem la pământ pentru a nu fi văzuți. De ce? Nu aveam idei.

Puțin înaintea răsăritului am sosit pe o înălțime care domina o vale. Gardienii ne-au spus că Grecia era înaintea noastră în această vale, pe care trebuia să o coborâm singuri, fără ei. După ce ei au plecat, norii s-au risipit și a apărut luna luminând peisagiul. Mama, care și-a petrecut o parte din copilărie pe vapoare și știe să se orienteze după stele, afirma că Grecia nu era în fața noastră în vale, cum ne arătaseră gardienii, ci mai degrabă la stânga, spre Sud. A urmat o discuție animată între mai mulți membri ai grupului. Până la urmă am mers cu toții la stânga. Ziua începea; băgarăm de seamă o potecă pavată cu bucăți de marmură. Ne-am angajat pe această potecă și în curând observăm primele case ale unui cătun. Pe una dintre case în locul stelei roșii comuniste era coroana regatului grec: eram liberi!

Adulții au făcut un raport autorităților grecești. Grecii cunoșteau deja istoria grupei lui Sandu și a Ilenei și ne-au confirmat-o cu date suplimentare. De fapt, un bărbat care făcea parte din acest grup reușise să scape când a început salva de focuri și a povestit cele ce s-au întâmplat. El spunea că la capătul unei nopți de marș au ajuns pe vârful unei coline. Gardienii le-au spus să continue drumul singuri, fără ei, drept

Boulder CO (1982-1988).

În linii mari, acensta a fost viața doamnei Ingrid Popa-Fotino care locuiește astăzi, cu familia sa, tot în Statele Unite, la Boulder. Cu siguranță că viața acestei armonioase familii românești, petrecută departe de România, seamănă cu multe altele de pe acolo. Mulți însă, integrați organic noii societăți, au uitat de unde au plecat. Nu așa s-au petrecut lucrurile cu tânăra Ingrid Popa, devenită prin căsătorie Fotino. Să reamintim că în anii 1950-1965 mass media americană nu mai pomenea aproape nimic de existența adevăratei Români; apăreau doar articole elogioase despre binefacerile comunismului din România; la radio se spunea despre „Ciocârlia” noastră cu e un cântec sovietic, fiind asociată cu trupa de dansuri „Moiseev”; „Hora staccato” era etichetată drept melodie ungurească etc, etc. În această atmosferă de totală ignoranță a României, doamna Ingrid Popa-Fotino a organizat și a condus un ansamblu de jocuri și cântece românești cu care a participat la multe activități ale orașului New York, ale Universității Columbia, apoi la Expoziția Mondială care a avut loc la New York (1964), izbutind să aducă acest ansamblu și la televiziunile americane într-un program de Crăciun care s-a transmis în întreaga lume. Să ne întrebăm: câți de pe-ncolo un făcut astfel de lucruri pentru România? Și în ce momente? Asemenea gesturi trebuie cunoscute, trebuie consemnate între actele rezistenței românești împotriva internaționalismului comunist nivelator de țări. Și să nu-i uităm pe adevărații români. Cu atât mai mult cu cât familia Mircea Fotino nu se situează printre familiile românilor bogăți din America.

Imediat după revoluția din 1989, împreună cu soțul său și cu un grup de români din Colorado, a înființat The Romanian American Freedom Alliance (1990), având drept scop să dea o mână de ajutor celor din țară. Practic, așa s-a și întâmplat căci imediat a fost adus în S.U.A. un copil de 12 ani rănit grav în revoluția din 1989 și îngrijit de această asociație. Tot astfel ea a dotat cu unele aparaturi medicale spitalul N. Gh. Lupu din București; cum nu conținește să ajute multe familii nevoiașe din țară. Aceste ajutoare sunt distribuite direct de copiii lui Ingrid și Mircea Fotiuo, Alina-Domnica și Adriana-Rodica, fete educate în limba și cultura românească, care viu deseori aici în țară, din proprie inițiativă, și, deși născute în America, mărturisesc că aici se simt ele „acasă”.

Am insistat mai mult asupra acestei „dragoste de țară” a familiei Fotiuo, pentru că ea ni se pare exemplară unei familii românești silită de vitregia vremurilor să se rupă de locul său de obârșie. Din păcate mulți alți români aflați pe meridiene străine au întors definitiv spatele României, ignorând-o complet. Ba uneori făcându-i și rău. Precum se vede însă din exemplul de mai sus există și cazuri luminoase. Datoria noastră este să le scoatem în evidență. Acesta este și motivul pentru care, ori de câte ori vom da peste astfel de exemple, le vom pune în evidență. Publicându-le în revista noastră la rubrica „Români din exil care nu au uitat România”.

în vale. Când au ajuns în fundul văii s-a deschis focul asupra lor de pe înălțimile înconjurătoare... Bărbatul a început să fugă. Un gardian l-a văzut și a tras asupra lui, dar pușca lui era acum fără gloanțe. Atunci gardianul s-a repezit după el și au fugit astfel amândoi o bucată de timp. Dintr-odată gardianul s-a oprit și l-a înjurat: omul pe care-l urmăreă ajunsese în Grecia.

Iată istoria fugii noastre. Ne-am refăcut viața în Occident; părinții mei și-au realizat fiecare o carieră, sora mea și cu mine ne-am făcut studiile, mai întâi în franțuzește, apoi în engleză. Acuma am propria mea familie, am doi copii, care înfloresc în mod liber. Dar toate acestea s-au întâmplat după o ruptură totală, echivalentă morții, cu toți cei pe care i-am părăsit; nu mi-am mai revăzut niciodată bunicii, nici cea mai mare parte din familie sau prieteni. Din cauza cenzurii, practic nu am putut să corespundez cu ei de frică să nu-i compromit. N-am mai avut contact efectiv cu nimic din ceea ce am cunoscut și ceea ce m-a format până la vârsta de opt ani, inclusiv limba și cultura noastră.

Ceea ce continuă să facă rău nu este numai ceea ce s-a întâmplat. Este faptul că atâtea ființe omenești (unii apreciază numărul lor la milioane) au pierit ca Sandu și Ileana sau mai grav în urma unor suferințe și torturi, fără ca nimeni să știe sau să vrea să creadă. Ca exemplu, în Elveția, tatăl meu a făcut cunoscute, în franceză, faptele pe care le-am descris. După depozitia sa a auzit pe unul dintre funcționarii elvețieni întrebându-și colegul în germană (pe care tatăl meu o vorbește curent): „Acest om pare serios; ce interes crezi că ar avea să inventeze asemenea povești?”

Este de asemenea cunoscut faptul că, după mai mult de treizeci de ani, chinul continuă: Mihai Popa, unul din verii mei locuind actualmente la Paris, a fugit ca și noi în august 1982. A traversat Dunărea în înot în timpul nopții. A văzut doi alți înotători care încercau de asemenea să fugă, dar care au fost din păcate descoperiți la lumina farurilor unei bărci cu motor. Gărzile (grănicerii?) au tras și i-au atins. Vărul meu a ajuns sănătos în Iugoslavia unde i s-a spus că numai în acel an, mai mult de două mii de români traversaseră clandestin Dunărea. Mă opresc asupra acestui exemplu, fără să zăbovesc asupra a tot felul de tragedii care continuă să se petreacă în România sau să se răspândească în alte țări.

Români din exil care nu au uitat România